Секция:
Муса Җәлил эзләреннән
Тема: Мәңге үлмәс, Муса Җәлил

Башкарды: Хадиуллина Эльмира Эдуардовна
МБОУ Зирекле урта мәктәбе

Мәңге үлмәс, Муса Җәлил.

1906-1944

Максат: Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты белән бәйле музейлар эшчәнлеген өйрәнү, экспонатлар тарихы, экскурсион маршрутлар, яңа музей экспозицияләре проектлары тәкъдим итү һ.б.
Авторның әсәрләренә карата ярату хисе уяту.

Муса Мостафа улы Җәлилов

1906 елның 15 февралендә хәзерге Оренбург өлкәсе Шарлык районы Мостафа авылында дөнь
кече яшьтә
була. Кү
нәрсәне бел
Оста итеı
уйный га өйрәнә, рәсем

Яшь Муса әнисе һәм сеңлесе Хәдичә белән. 1926 ел

Мусаның туган авылы...

Я, Залилов (Джалиль) Муса Мустафович, родился в 1906 г. в селе Мустафино, бывшей Оренбургской губернии, Исаево-Дедовского уезда, Шарлыкской волости, в семье крестьянина-середняка...

Уку еллары:

Муса алты яшеннән авыл мәктәбенә укырга керә. Гаилә шәһәргә күчә, ул укуын «Хөсәен мәдрәсәсендә дәвам ит

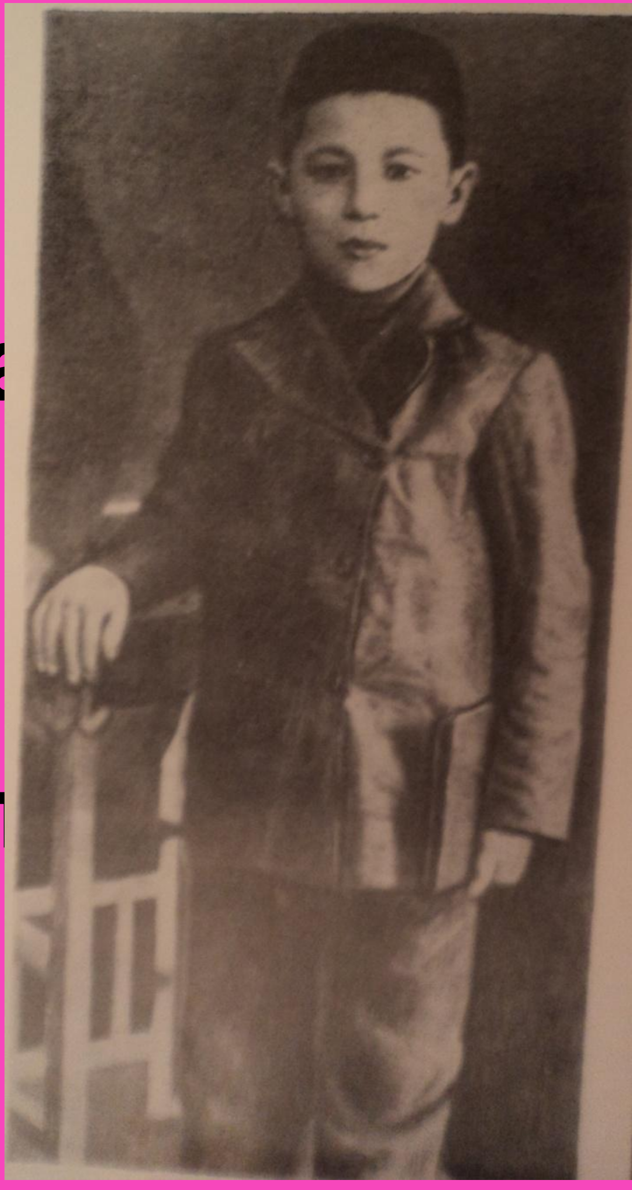

Казанда яшәгән вакыты:

1922 елның көзендә М. Җәлил Казанга килә.

1923 -2 ... й

башл

Рабфакта төрле алдынгы яшьләр, язучылар арасында эшли.

Газета-журналларда аның бер-бер артлы шигырьләре, мәкаләләре басыла

1925 елда «Барабыз» исемле беренче шигырьләр китабы ... ья күрә.

- «Инде мин дә комсомолда үсеп менә шагыйрь булдым»

Яшь шагыйрь эшләгән газета - журналлар

Шагыйрьнең Оренбургтагы эшчәнлеге:

- Казанда Педагогия институты Рабфагын тәмамлый, Оренбургка эшкә кайта.
- “Комсомол эше мине чыныктырды, тәрбияләде...” 1926 ел.

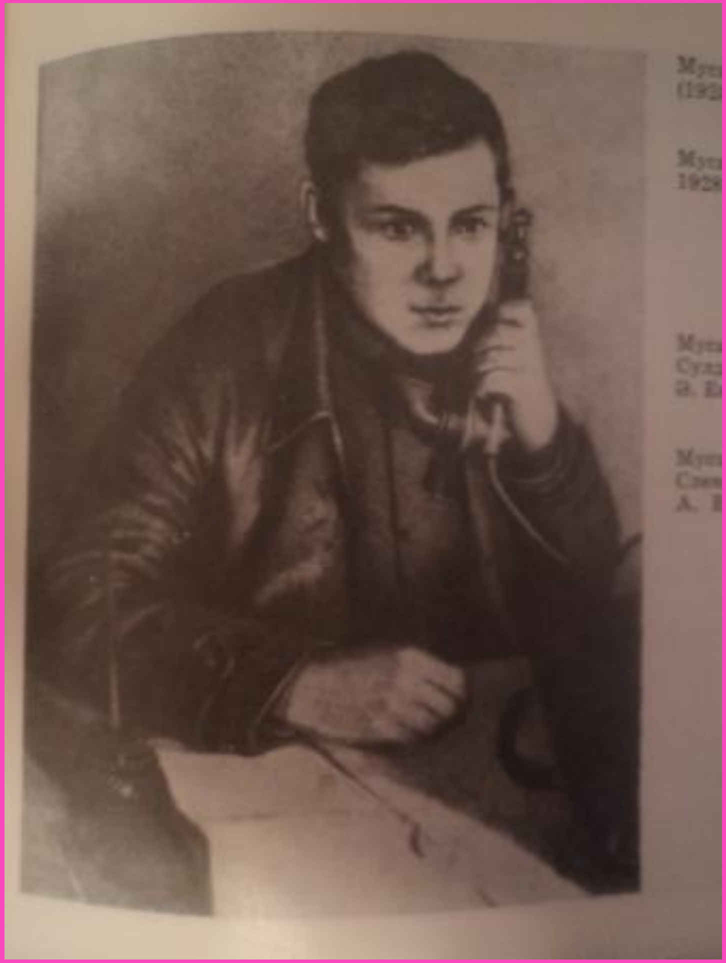

Мәскәүдә уку еллары: (1927-1929)

Муса укыган Мәскәү дәүләт университеты.

1929 елда ул Коммунистлар партиясенә кабул ителде.

Мәскәүдәге “Октябрь баласы” журналы редакторы булып эшләгән еллары...

Мусаның Мәскәү шәһәрендәге музей - квартирасы

Мәскәү саклый Муса эзләрен...

Ул яшәгән йорт.

Муса Җәлилнең иҗат дуслары, хезмәттәшләре.

- 1939 нчы елда Җәлилне Татарстан Язучылар берлегенә җитәкче итеп куялар.

- Муса – шагыйрь, хәбәрче, журналист булып эшли.

1935-1938 елларда Татар опера студиясен оештыручы

Муса опера театрының әдәби бүлеге җитәкчесе була. Театр бүген дә аның исемен йөртә. Ул халкыбызның яраткан урыны.

Муса Җәлил-татар опера һәм балет сәнгатенә нигез салучы...

Иҗатында драматик поэма жанры «Алтынчәч “, “Илдар”, “Хат ташучы” исемле опера либреттолары языла. Ул сәләтле компо җырчы, биючеләрне туплый.

Муса Җәлил исемендәге опера һәм балет театры залы

Җәлилнең гаиләсендә бәхетле көннәр...

Муса хатыны Әминә белән **Муса кызы Чулпан белән**

Бөек Ватан сугышы еллары лирикасы...

Муса фронтта

Бөек Ватан сугышы башлану белән, Муса Җәлил фронтка китә .

«Отвага» газетасында хәрби корреспондент була.

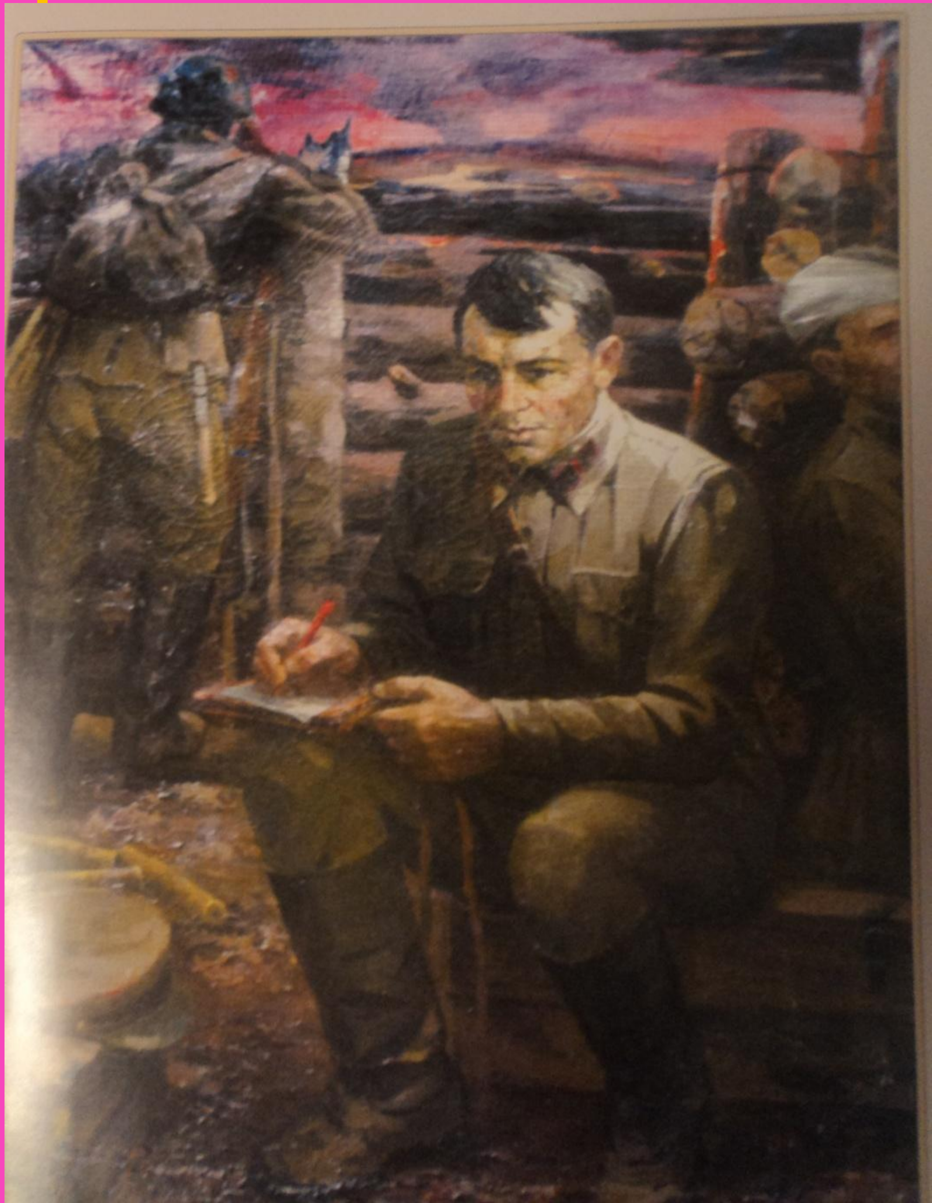

Муса – политрук, солдат.

Муса өлкән политрук дәрәҗәсендә Волхов фронтына җибәрелә. Муса Җәлил фронтның алгы сызыгында еш була.

1942 нче елның июлендә ул хезмәт иткән 2нче Удар Армия немец гаскәрләре чолганышында кала.

Волховта үлем белән көрәшү...

- 1942 нче елның җәендә Волхов фронтында шагыйрь сугышкан Икенче удар армия чолганышта кала.
- **“Нишлим, сугыш дустым-пистолетым Соңгы сүздән кинәт баш тартты. Богау салды дошман кулларыма һәм хурлыклы юлдан атлатты”** (М. Җәлил)

“Мин тез чүкмәм , катыйль, синең алда,

Кол итсәң дә,
тоткын итсәң дә,
Кирәк икән -
үләм аягүрә,
балта белән
башны киссәң дә.

- *1942 елның азагында аны Польшадан Демблин лагерына китерәләр.*

Муса Җәлил – батыр көрәшче.

- *М. Җәлил “Идел-татар” легионы оештыра. Ул бу легионда “Подпольщик” дуслары белән бергә фашистларга каршы көрәшә.*

Шагыйрь һәм аның 11 иптәше төрмәгә ташлана. Аны фашистлар җәзалыйлар. Әмма Моабит төрмәсенең “таш капчыгы” нда М.Җәлил шигырьләр язуын дәвам итә.

Муса Лертерштрассе төрмәсендә “Таш капчык”та утыра (1943-1944)

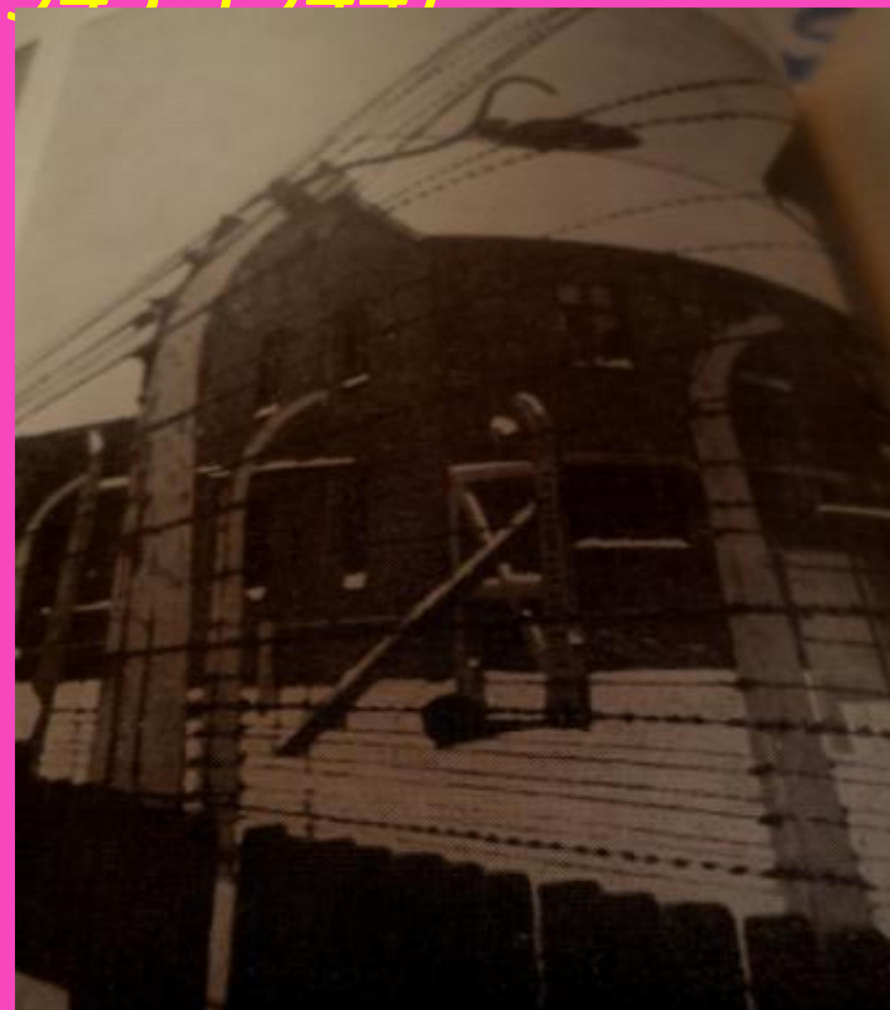

Беренче “Моабит дәфтәре” нең тышлыгы.

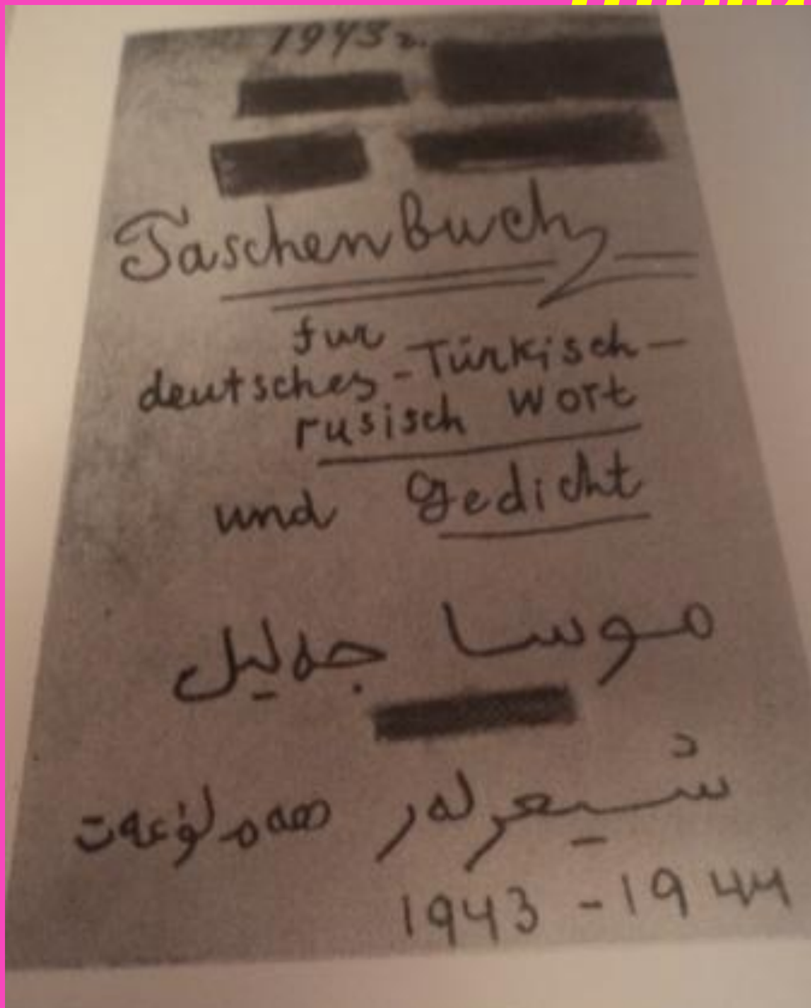

бложка первой «Моабитской тетради».

Чаян чага үзен соңгы чиктә,
Бөркет ярдан түбән ташлана.
Мин соң бөркет түгел идеммени,
Баш иярга шунан башкага!
Ышан, илем, шундый бөркет идем,
Мин дә соңгы минут килгәндә,
Әзер идем, мәгърур канат җәеп
Ташланырга ярдан түбәнгә.

Муса Җәлил

Скорпион себя убивает жалом.
Орел разбивается о скалу.
Разве орлом я не был, чтоб
Умереть, как подобает орлу?
Поверь мне, Родина, был орлом я,—
Горела во мне орлиная страсть!
Уж я и крылья сложил, готовый
Камнем в бездну смерти упасть.

Муса Джалиль

Андре Тиммерманс саклап калган икенче “Моабит дәфтәре”

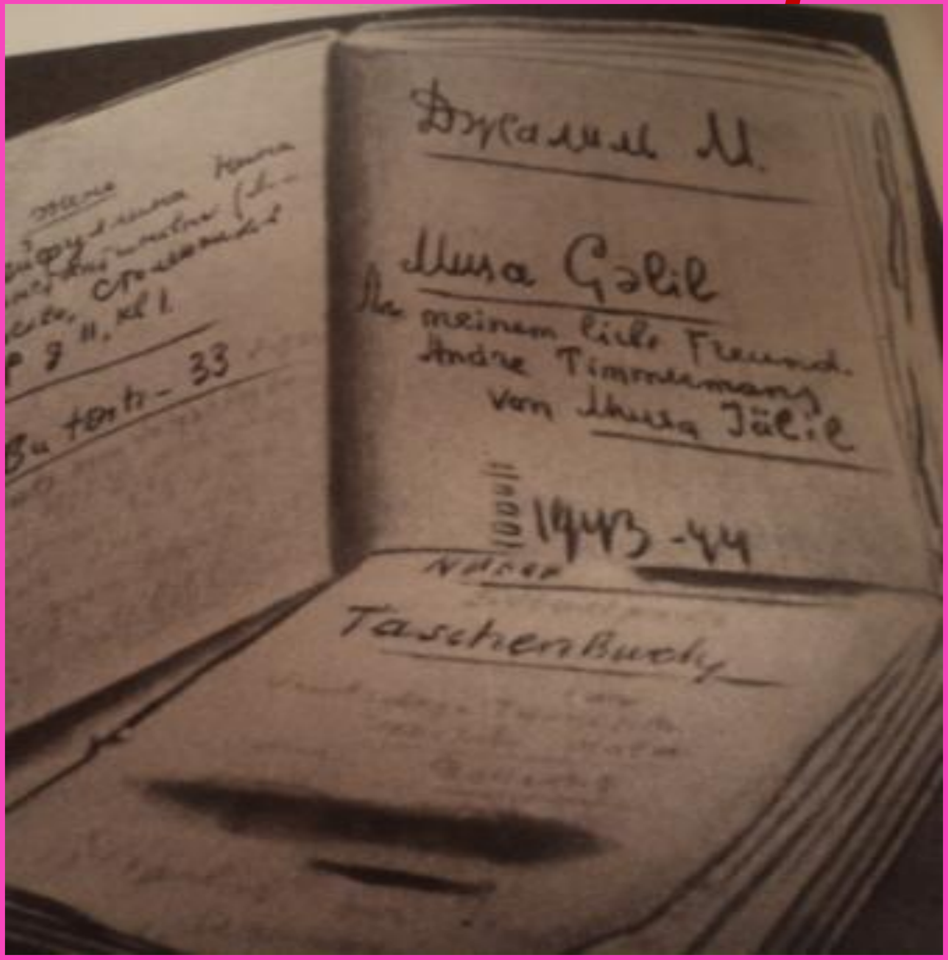

Җырларым.

Җырлап үттем данлы көрәш кырын,
Җырлап килдем тормыш язына.
Соңгы җырым палач балтасына
Башны тоткан килеш языла.

Пел я, весеннюю свежесть почуя,
Пел я, вступая за родину в бой.
Вот и последнюю песню пишу я,
Видя топор палача над собой.

Муса Джалиль

Җәлилнең камерадагы дусты

Икенче “Моабит дәфтәре”н 1947 нче елда белгияле **Андре Тимерманс** совет илчелеге аша Мәскәүгә җибәрә. 1953 нче елда Муса Җәлил шигырьләре дөнья күрә.

Мусаның якын көрәштәшләре – җәлилчеләр

1944 елның 25 августында Берлиндагы Плетцензее төрмәсендә фашистлар гильотинада җәзалап үтерделәр:

Гайнан Кормаш	12 сәг. 06 минутта
Фоат Сәйфелмөлеков	12 сәг. 09 минутта
Абдулла Алиш	12 сәг. 12 минутта
Фоат Булатов	12 сәг. 15 минутта
Муса Җәлил	12 сәг. 18 минутта
Гариф Шабаев	12 сәг. 21 минутта
Әхмәт Симай	12 сәг. 24 минутта
Абдулла Баттал	12 сәг. 27 минутта
Зиннәт Хәсәнов (Хөснуллин)	12 сәг. 30 минутта
Әхәт Атнашев	12 сәг. 33 минутта
Галләнур Бохараев (Сәлим Бохаров)	12 сәг. 36 минутта

1944 елның 25 августында Плетцензее төрмәсендә Муса Җәлилов һәм аның көрәштәшләре җәзалап үтерелә

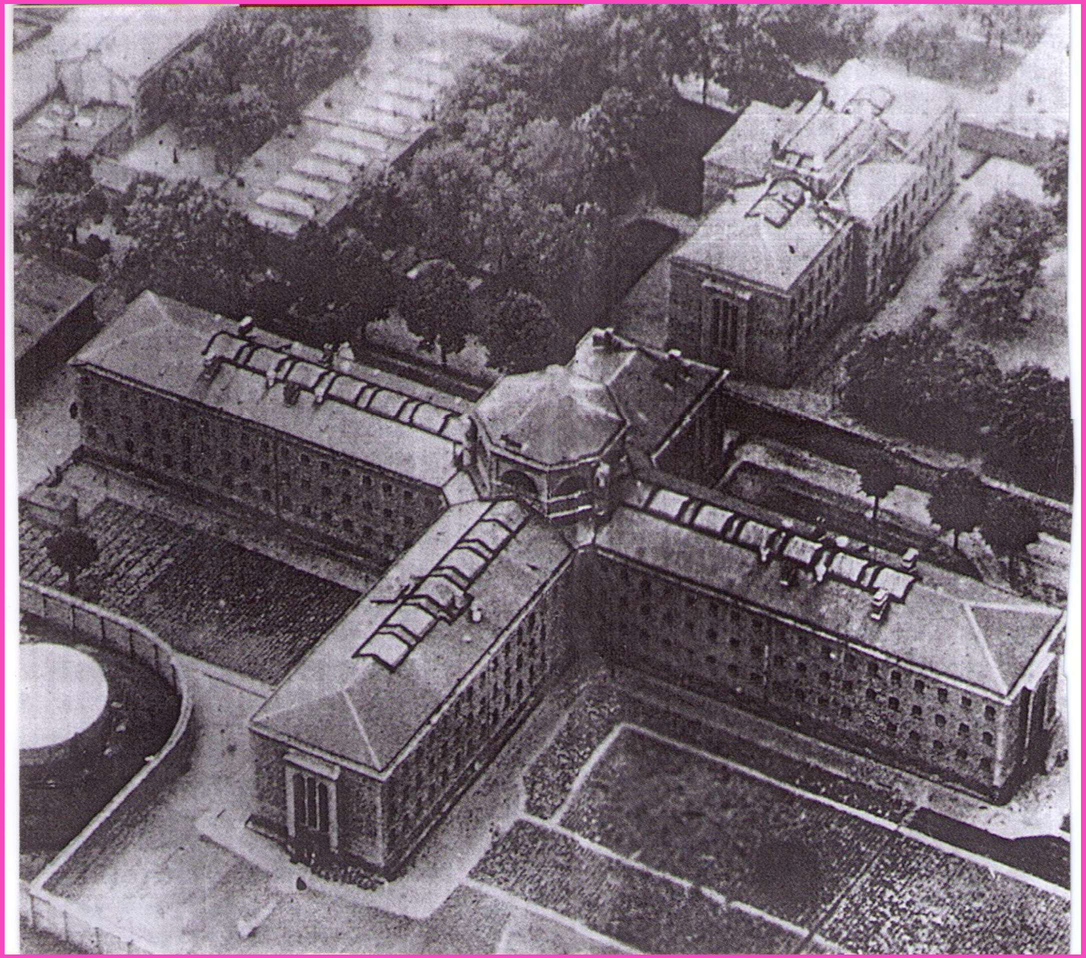

Бар җырымны илгә багышладым, Гомеремне дә бирәм халкыма